

Kolchické refugium třetihorní dědictví pod Kavkazem a jeho fytogeografické aspekty

Pavel Novák

Významná glaciální refugia lesní bioty v kvartéru

Třetihorní relikty

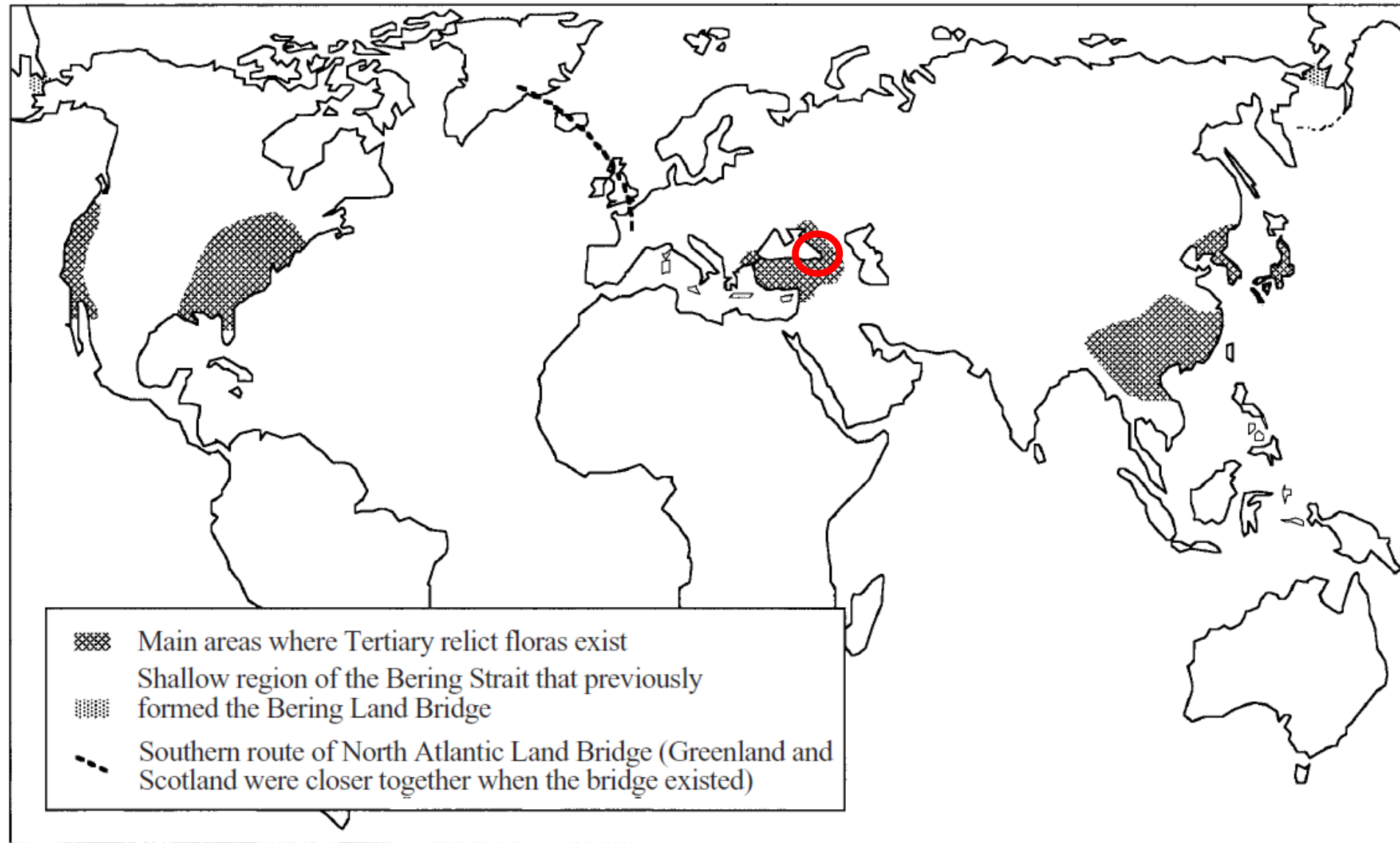
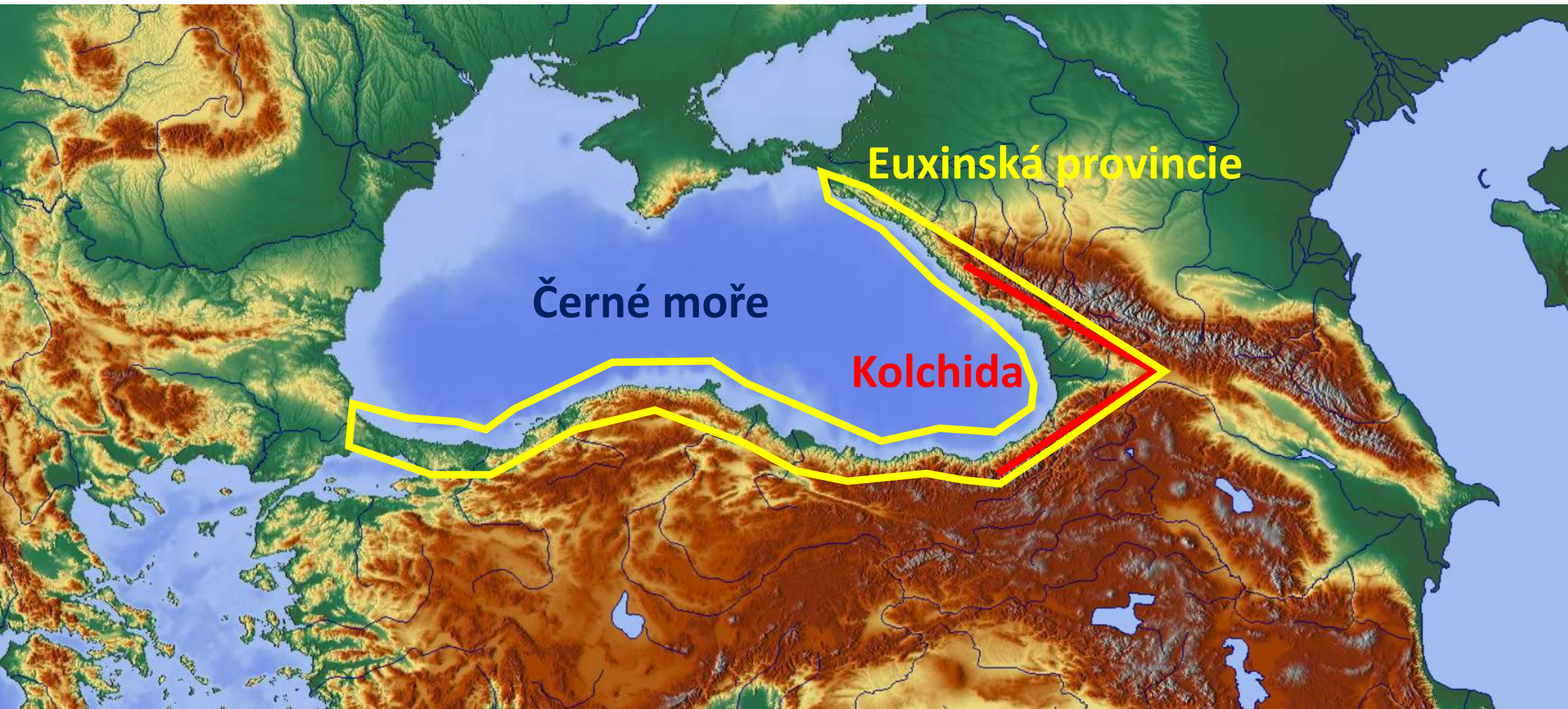

Fig. 1. Principal areas where Tertiary relict floras occur, and probable migration routes between continents.

Milne & Abbott 2002

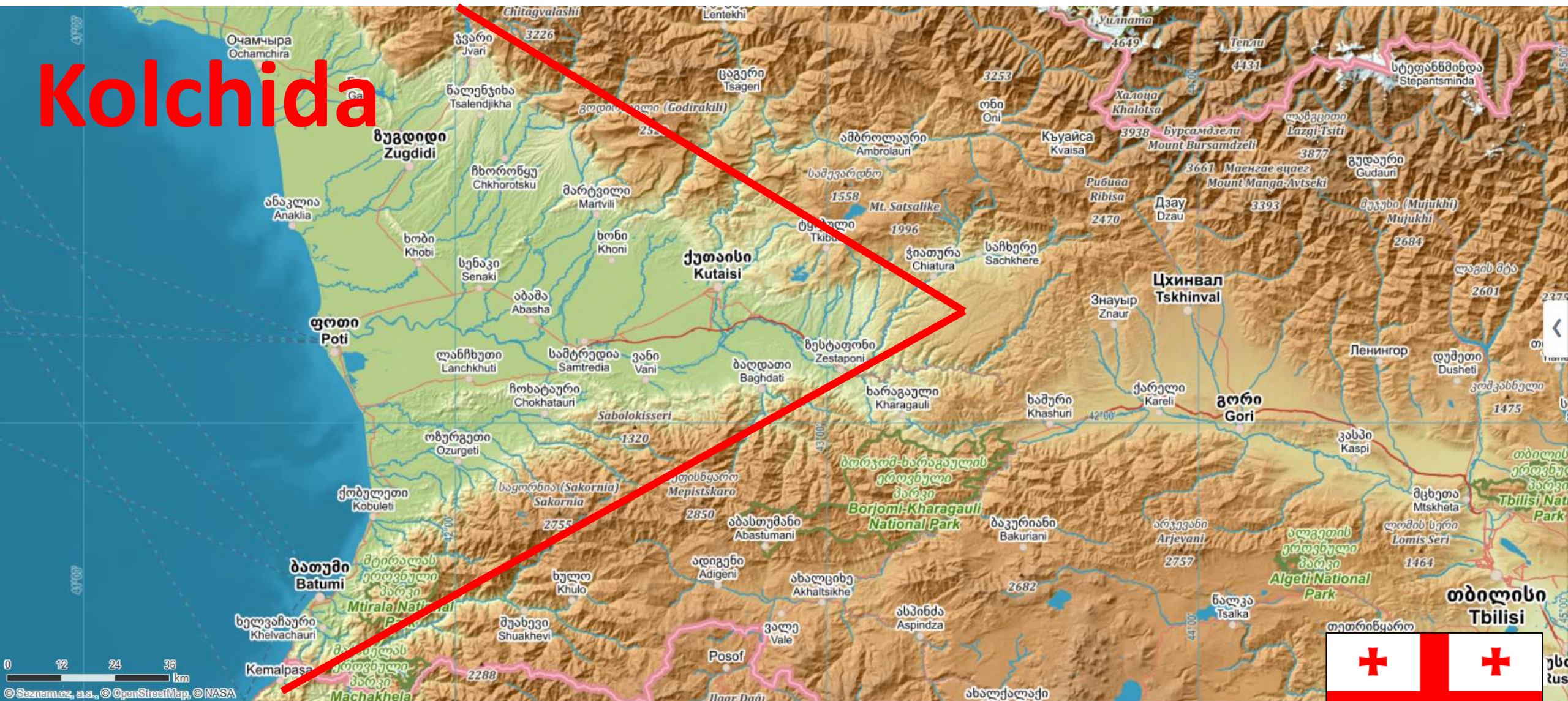

Holarktis -> Boreální podříše -> Cirkumboreální oblast -> Euxinská provincie (Takhtajan 1978)

Kolchida

Kolchida

Černomořské pobřeží u Batumi

Kolchická nížina

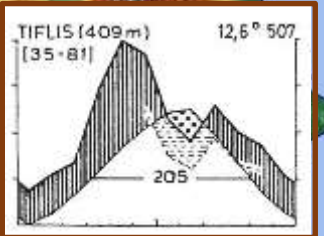
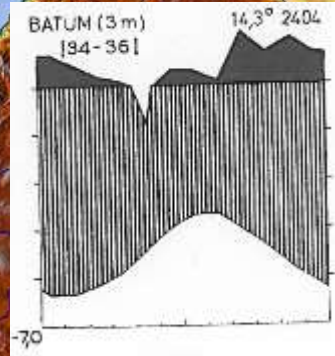
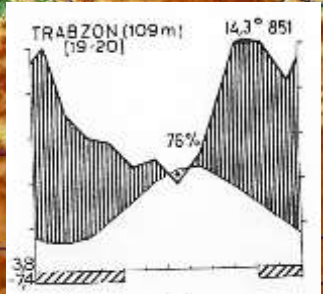
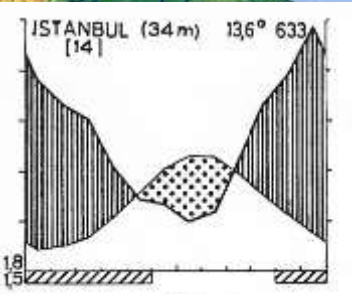
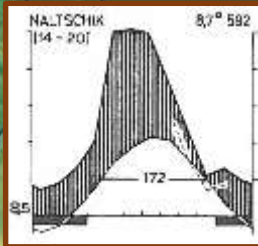
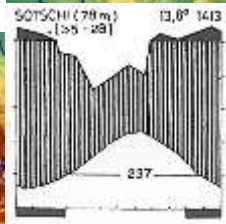
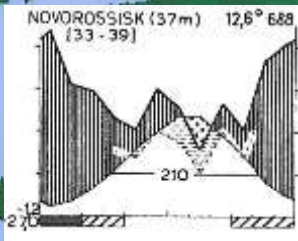
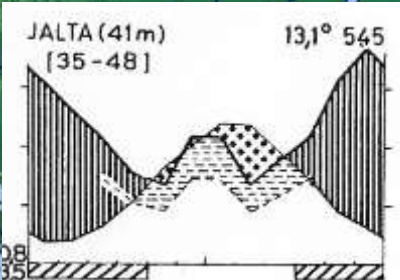
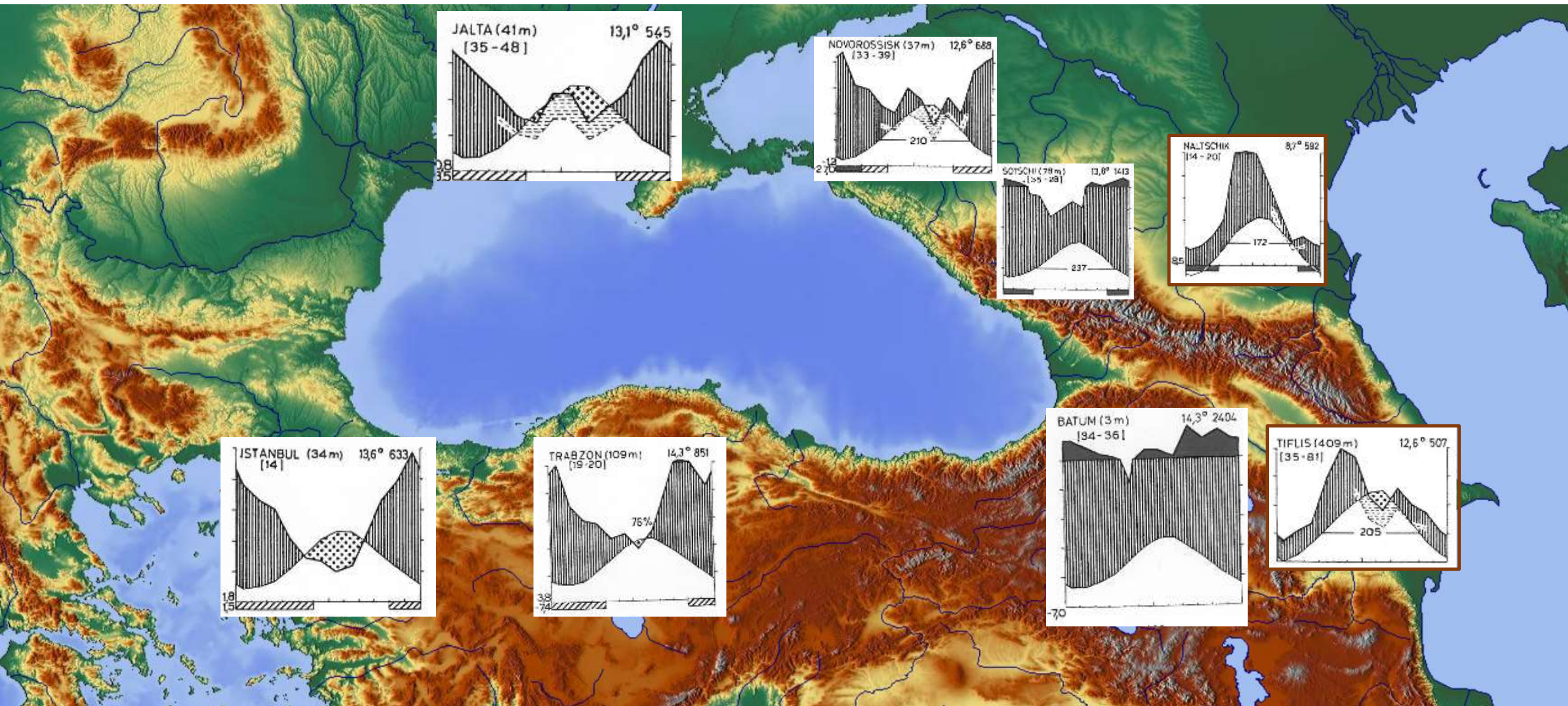

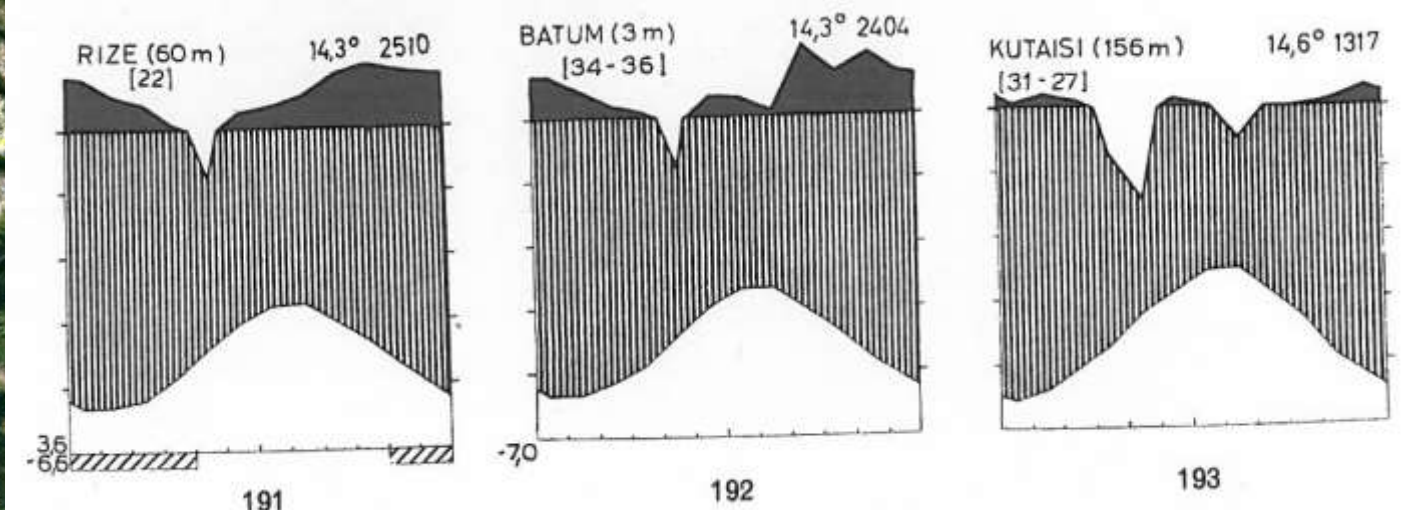
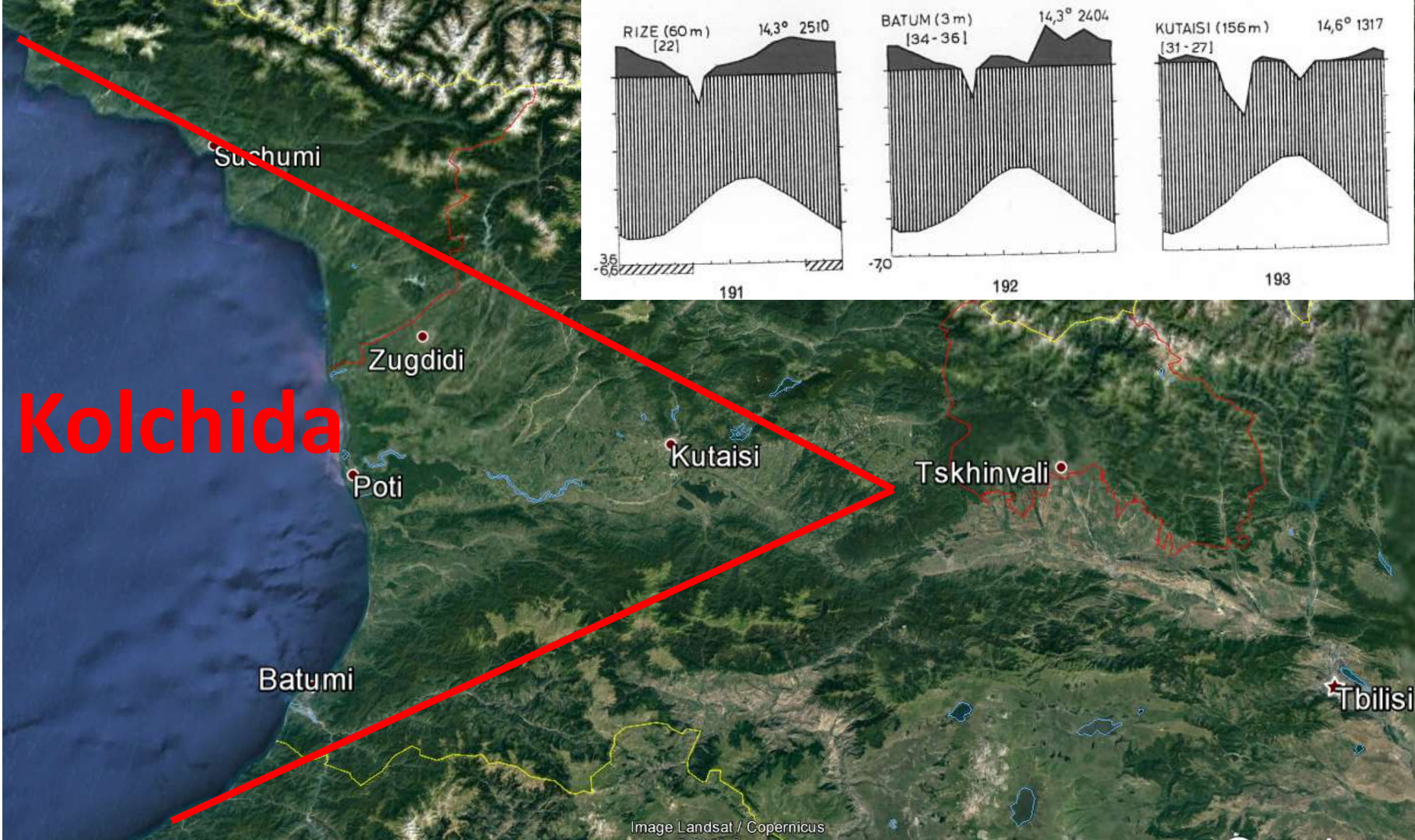
Svahy Malé Kavkazu u Batumi

Podhůří Velkého Kavkazu u Kutaisi

Kolchida

Vegetační stupňovitost v okolí Batumi

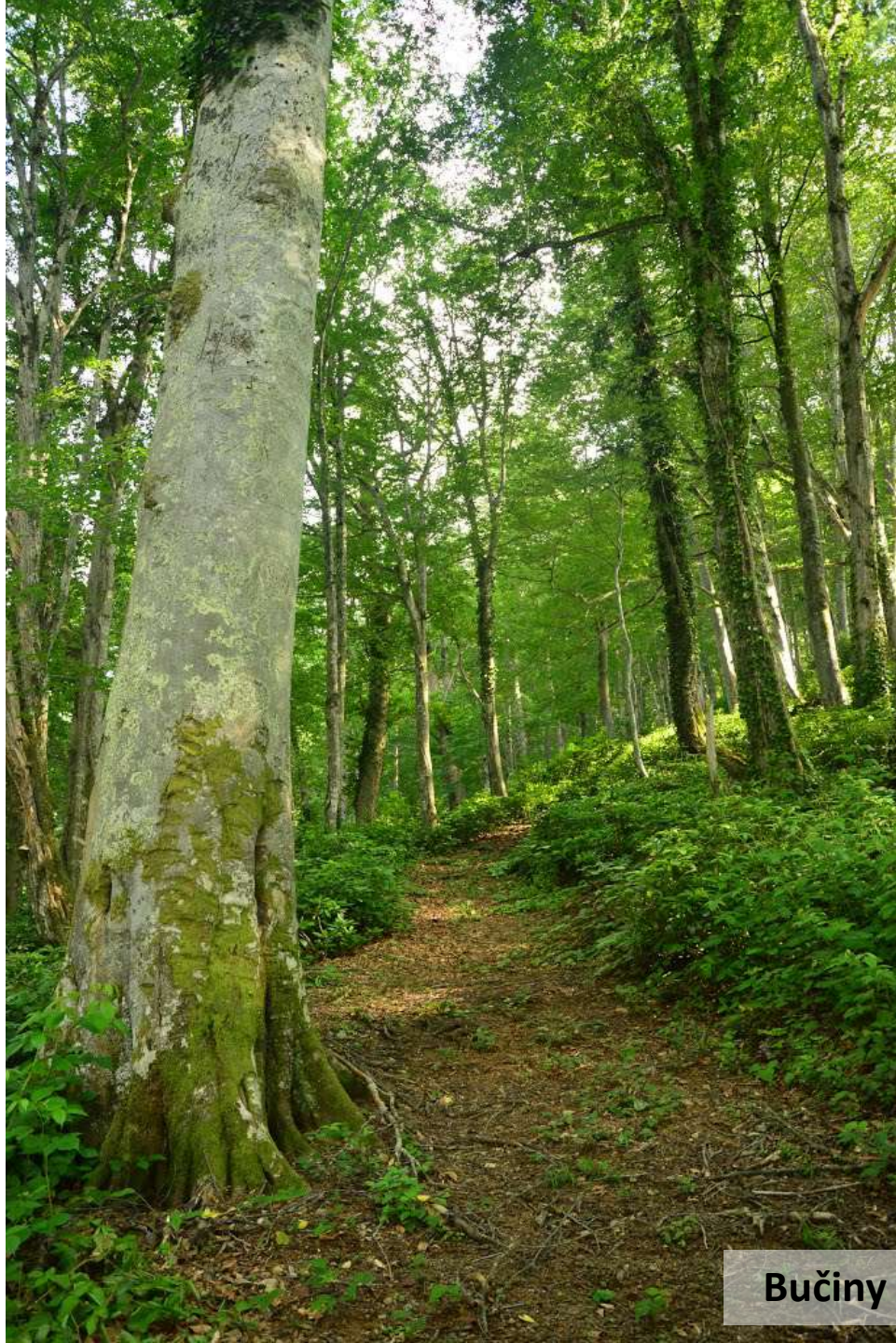

Kolchický luh

Kaštanovníkové habřiny

Bučiny s bukem východním

Smrčina se smrkem východním

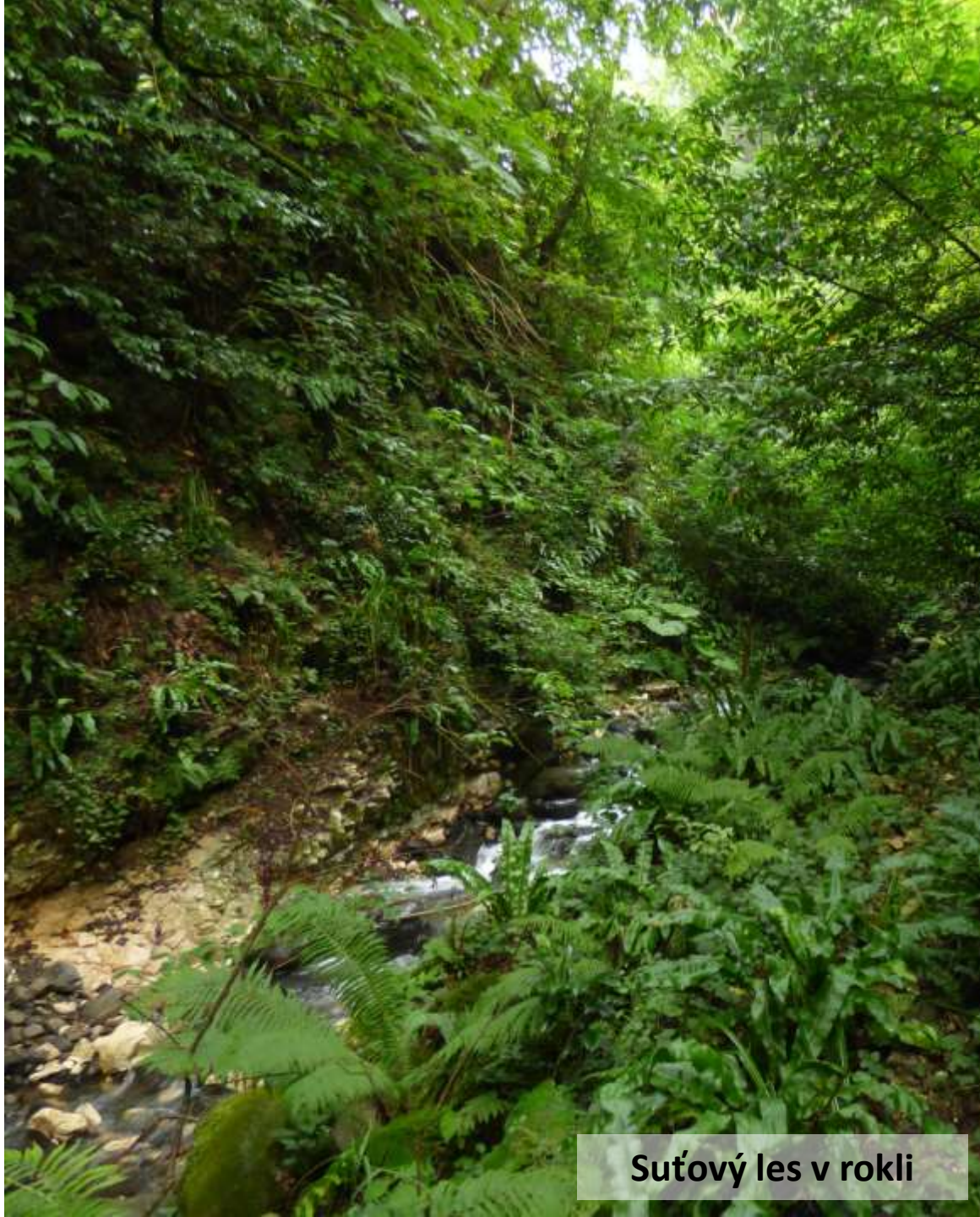

Horní hranice lesa nad Batumi

Vysokohorské bezlesí nad Batumi

Suťový les v rokli

Prameništní olšina

Je tu i primární bezlesí v lesním stupni?

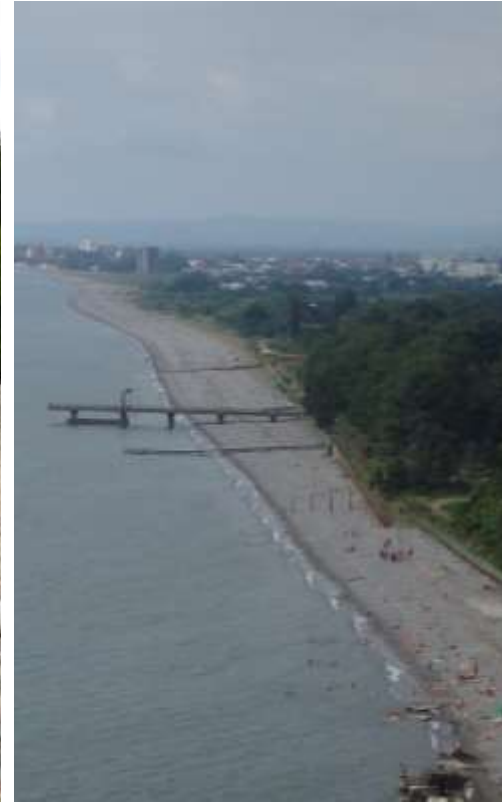
Ano:

Skalní útesy

Náplavy řek

Přímořské duny

Nížinná vrchoviště

Je tu i primární bezlesí v lesním stupni?

- Květena Kolchidy

- Asi 3000 druhů cévnatých rostlin
- Velké množství reliktních a endemických druhů
- Vztah k dalším oblastem s třetihorními prvky (stálezelené keře)

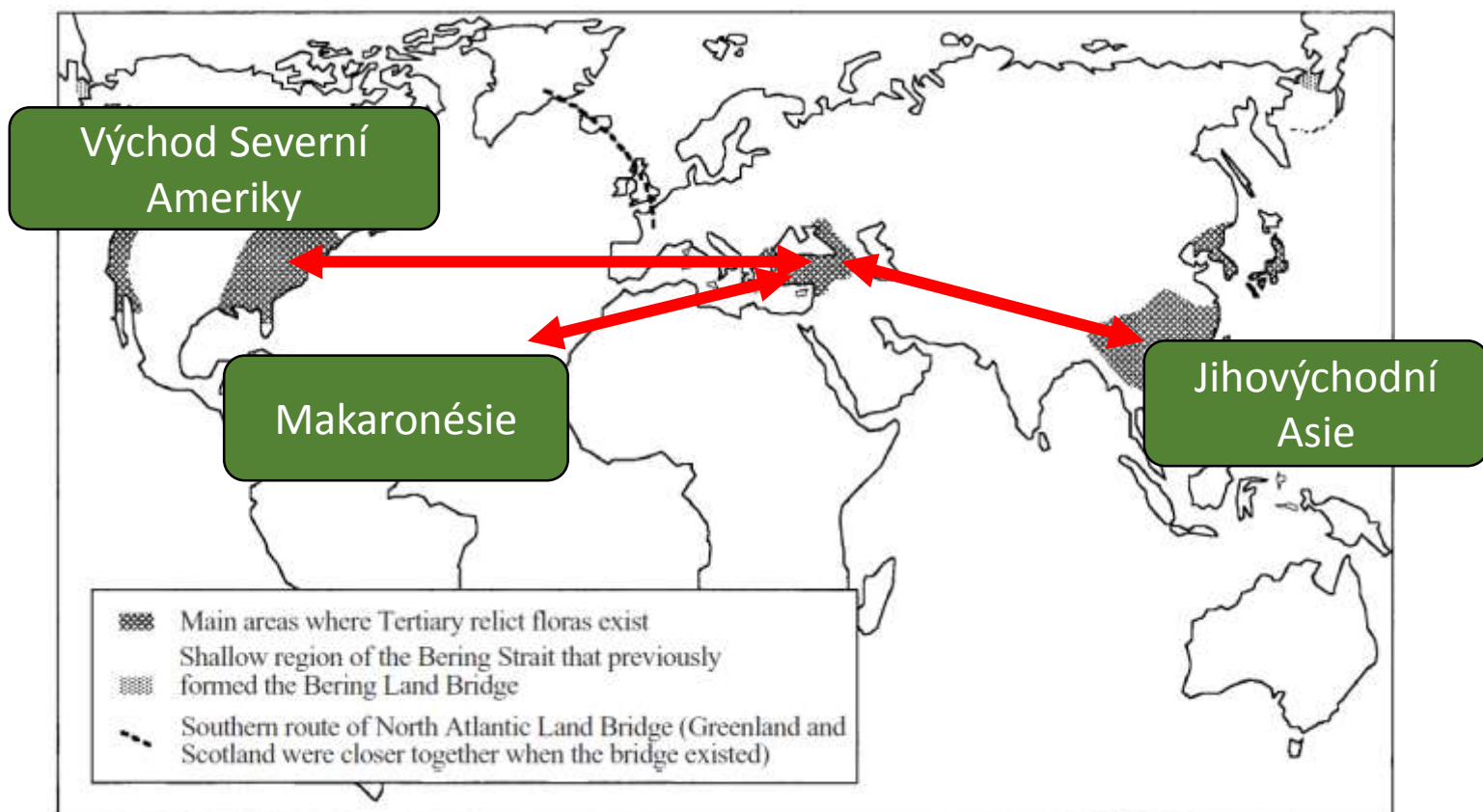

Fig. 1. Principal areas where Tertiary relict floras occur, and probable migration routes between continents.

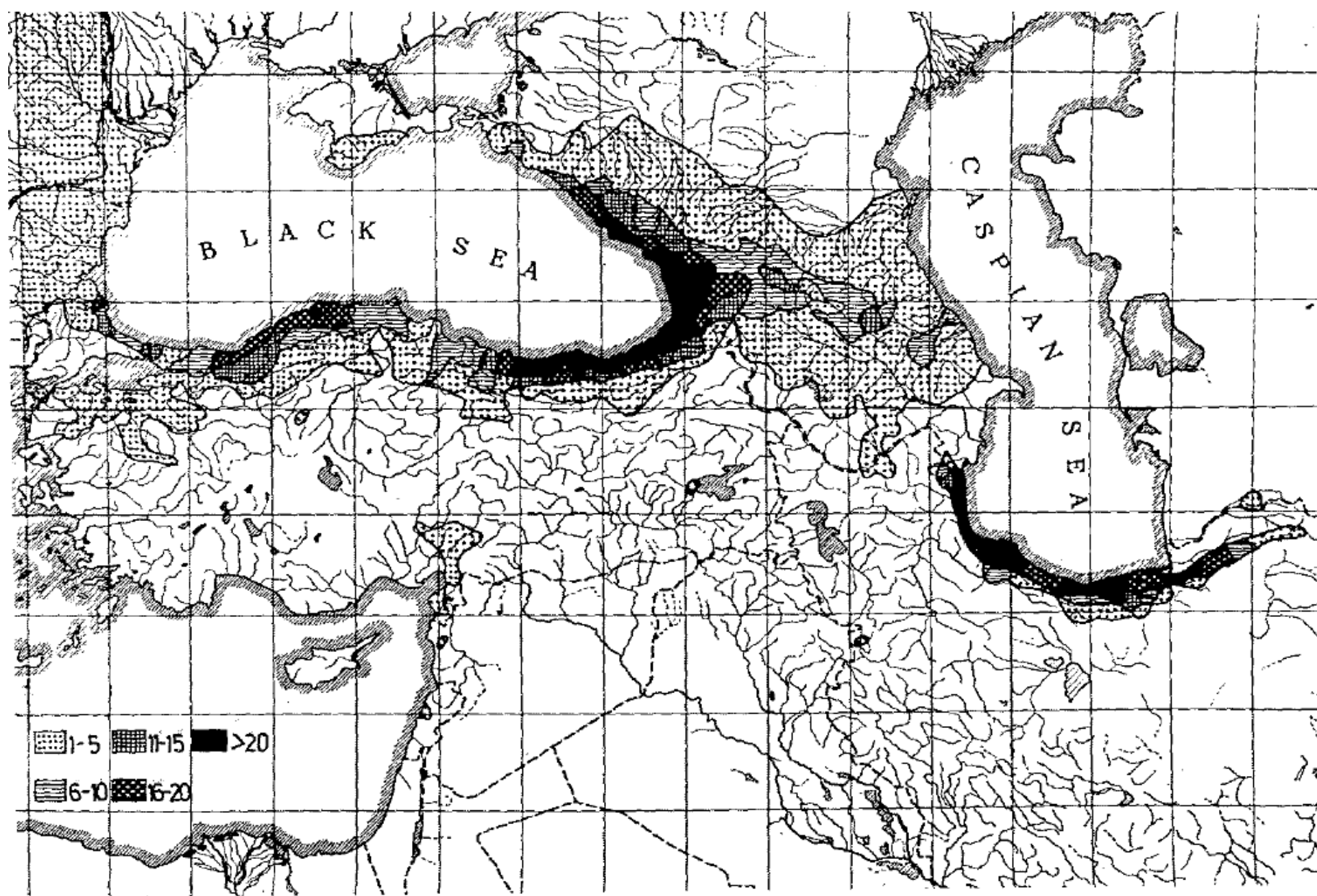
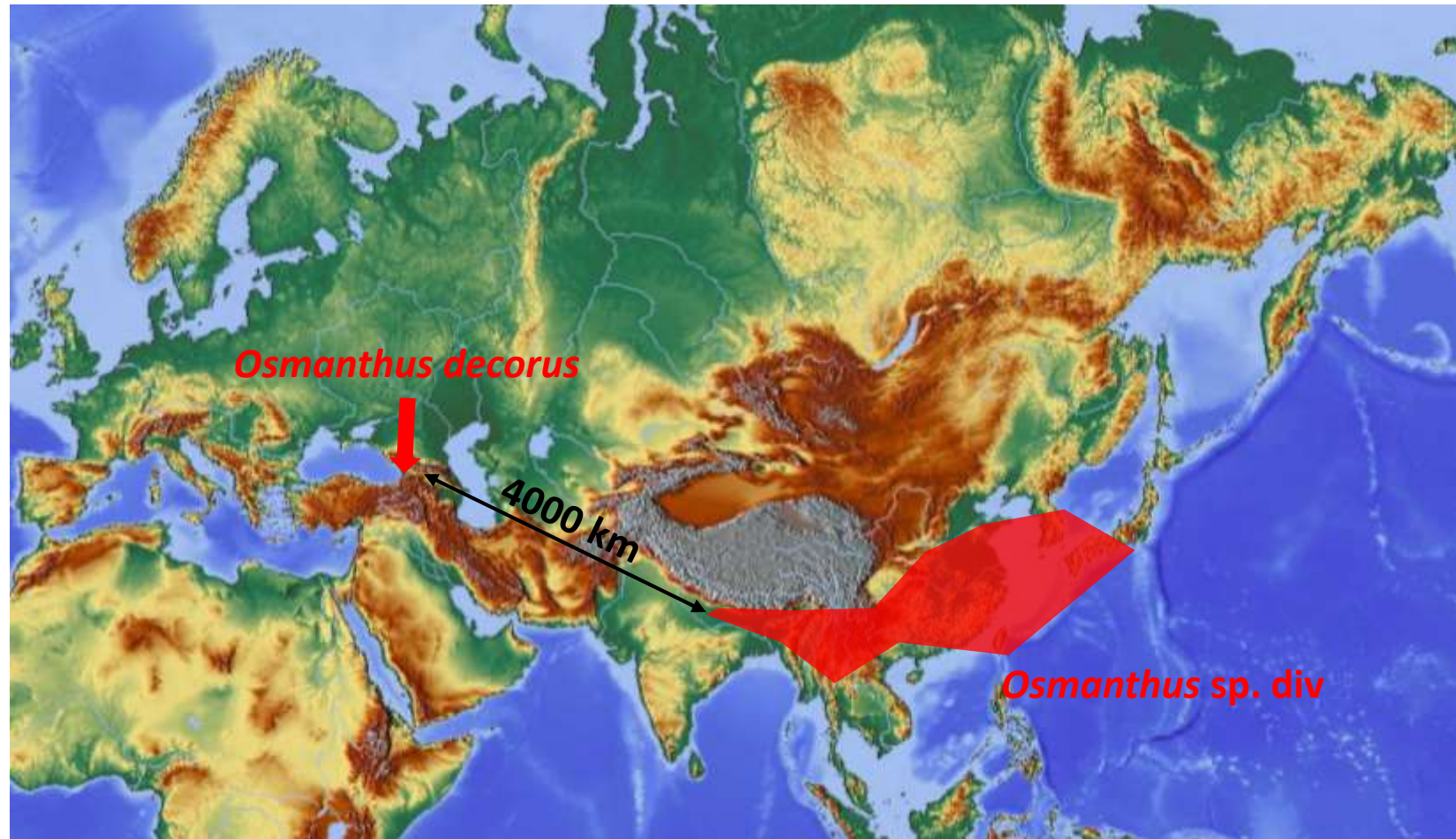

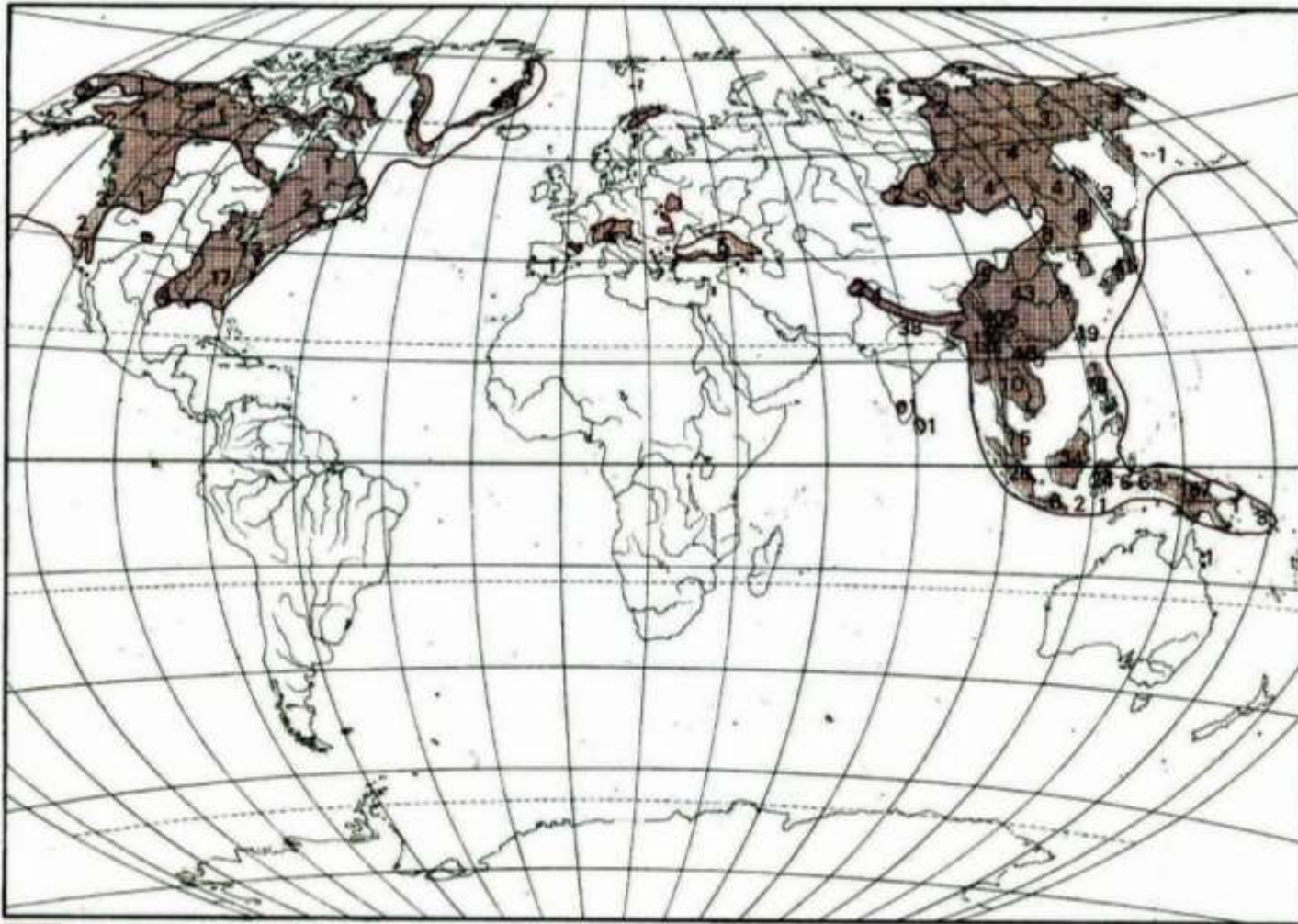
Fig. 1. Density of woody Euxinian and Hyrcanian species

Osmanthus decorus

Rhododendron sp. div.

- Třetihorní relikty (subtropické klima)

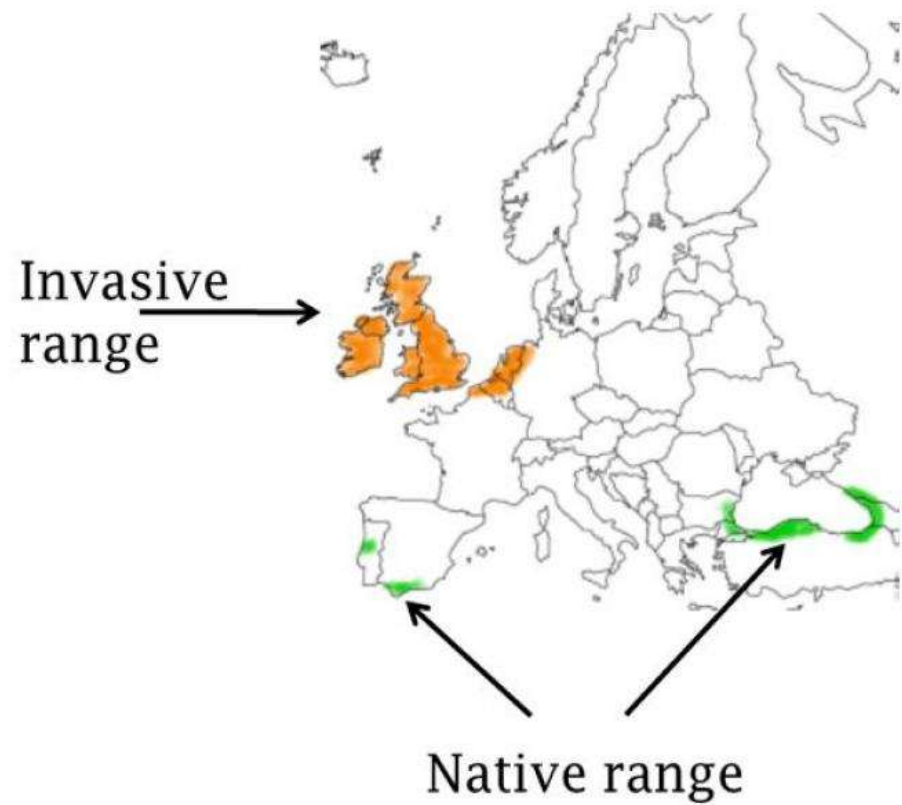

V Kolchidě hned 5 druhů:
Rhododendron caucasicum
Rhododendron luteum
Rhododendron ponticum
Rhododendron ungerii
Rhododendron smirnowii

Rhododendron ponticum – pěnišník pontický

Rhododendron ponticum – pěnišník pontický

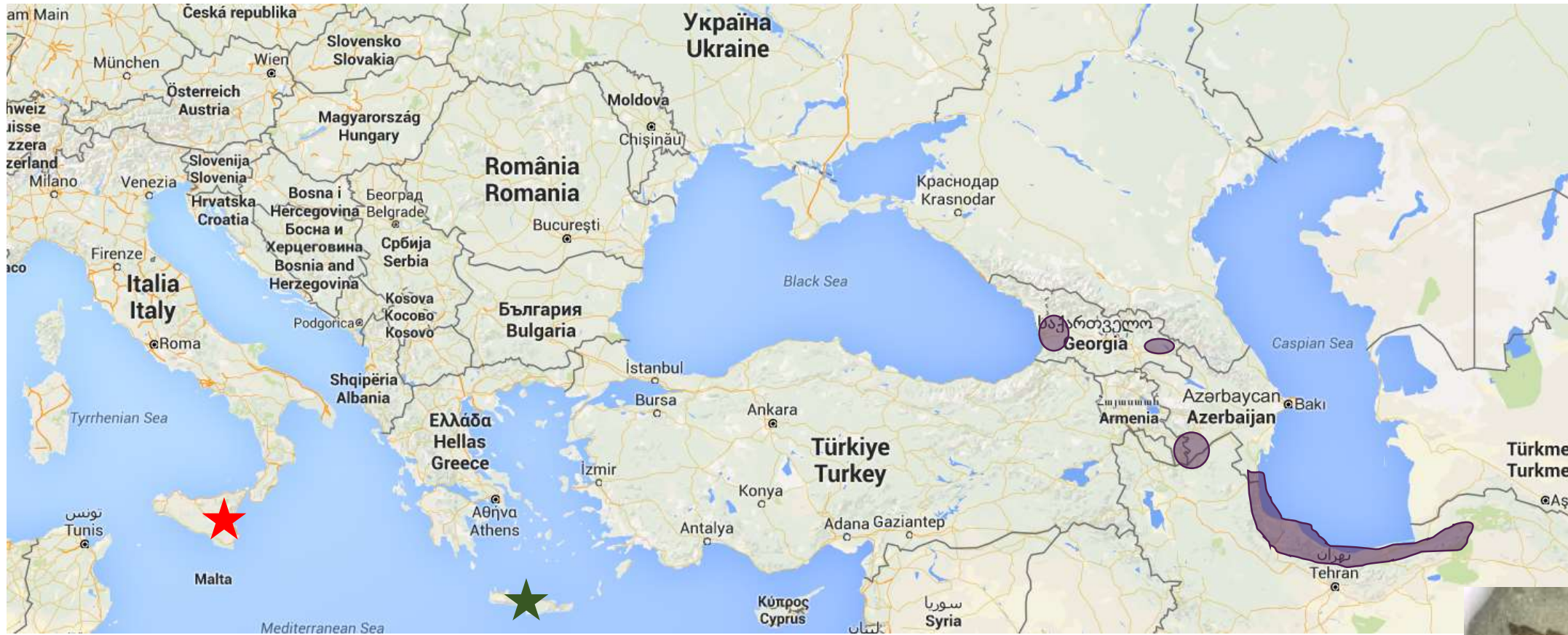

Prunus laurocerasus – bobkovišeň lékařská

Zelkova sp. div. – zelkova

Zelkova sicula

Zelkova abelicea

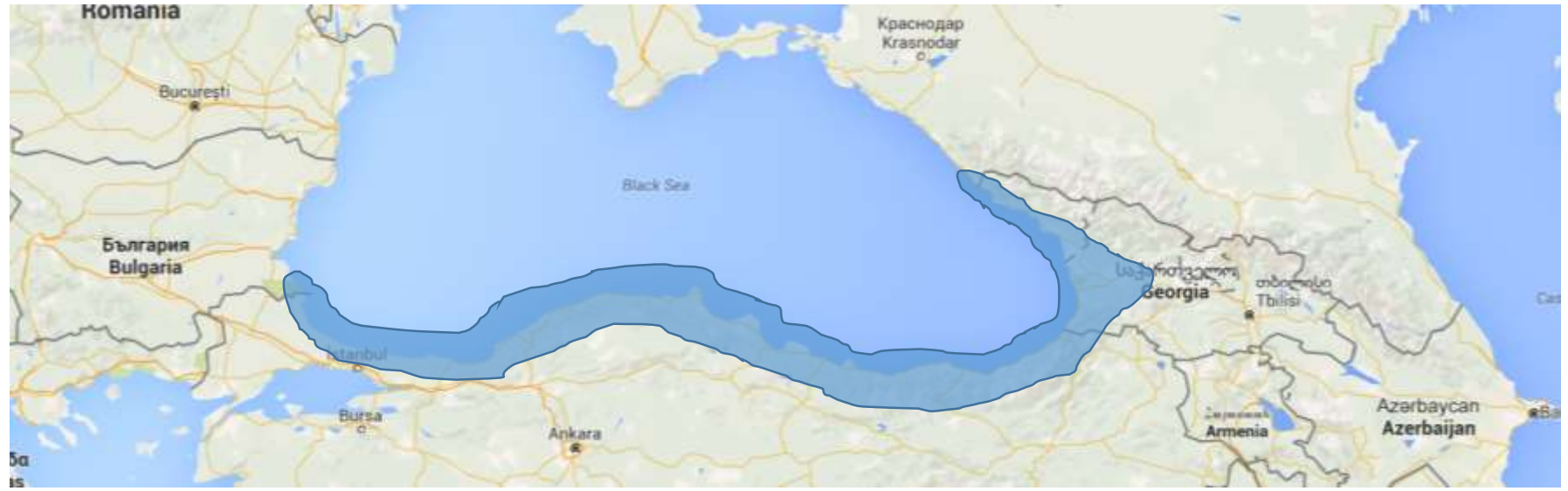
Zelkova carpinifolia

Vaccinium arctostaphylos - borůvka

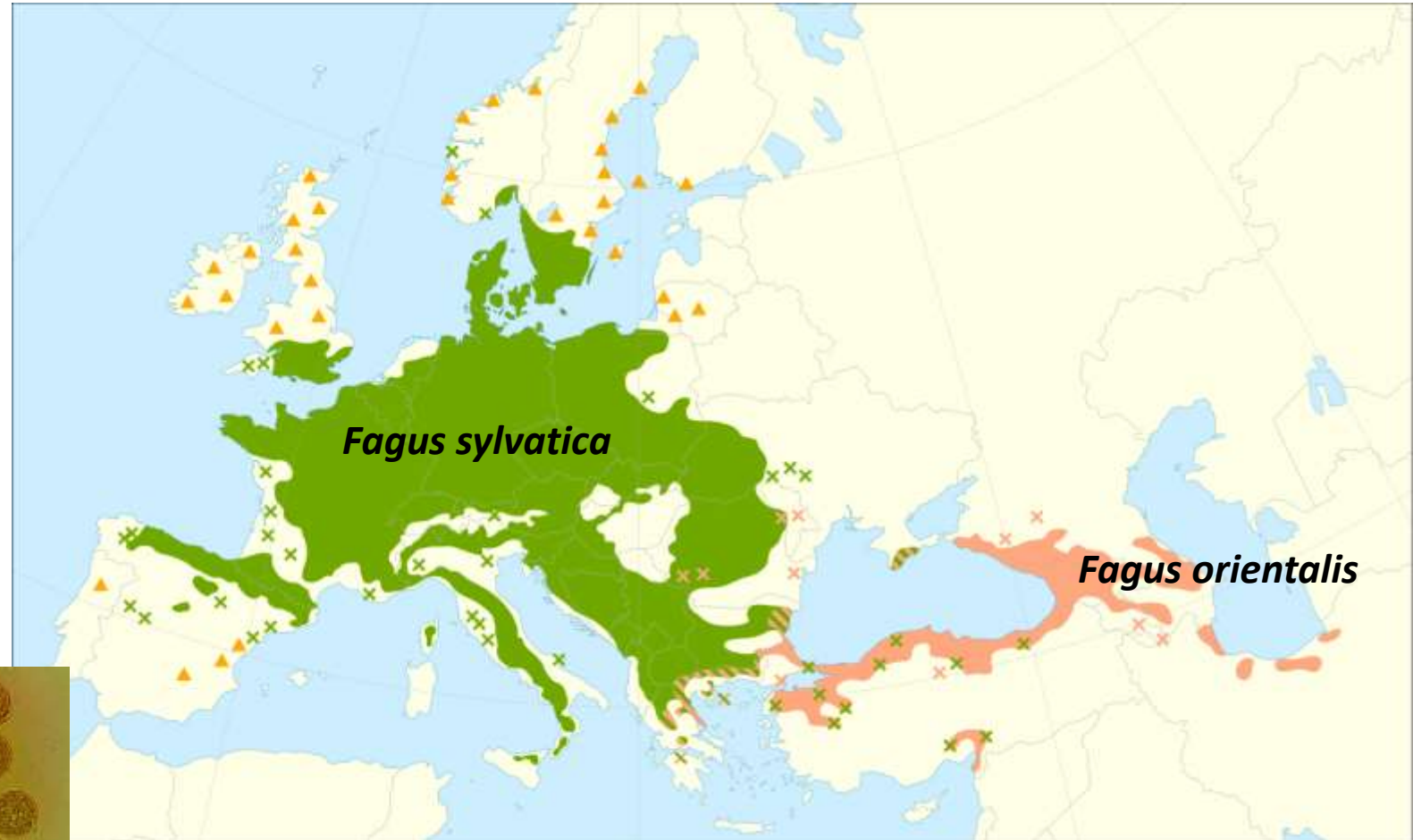
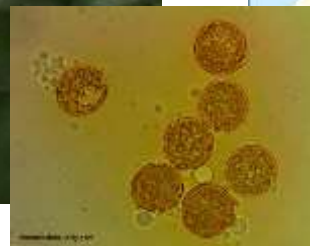
Vaccinium padifolium
Madeira

Epigaea gaultherioides – pozemník

Fagus orientalis – buk východní

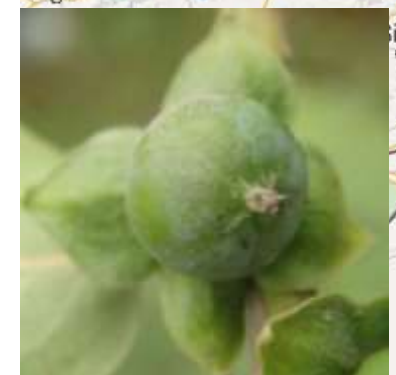
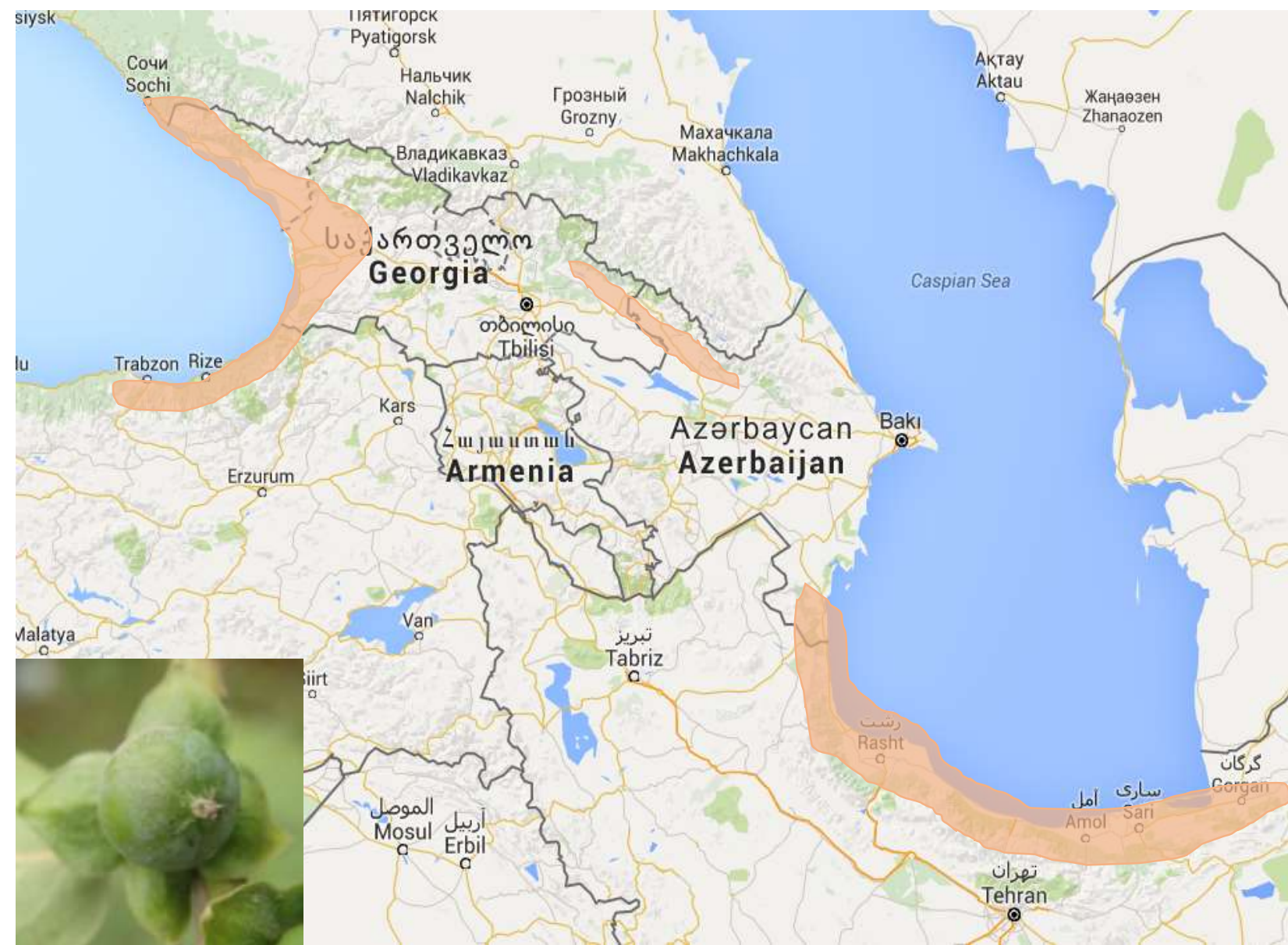

Castanea sativa – kaštanovník setý

Euxinská provincie a dále na východ – pravděpodobně původní x jinde v Evropě spíš roznesen člověkem

Diospyros lotus – tomel kavkazský

Pterocarya fraxinifolia – lapina jasanolistá

Kavkaz a okolí + zbývajících 6 druhů rodu v Číně a Japonsku

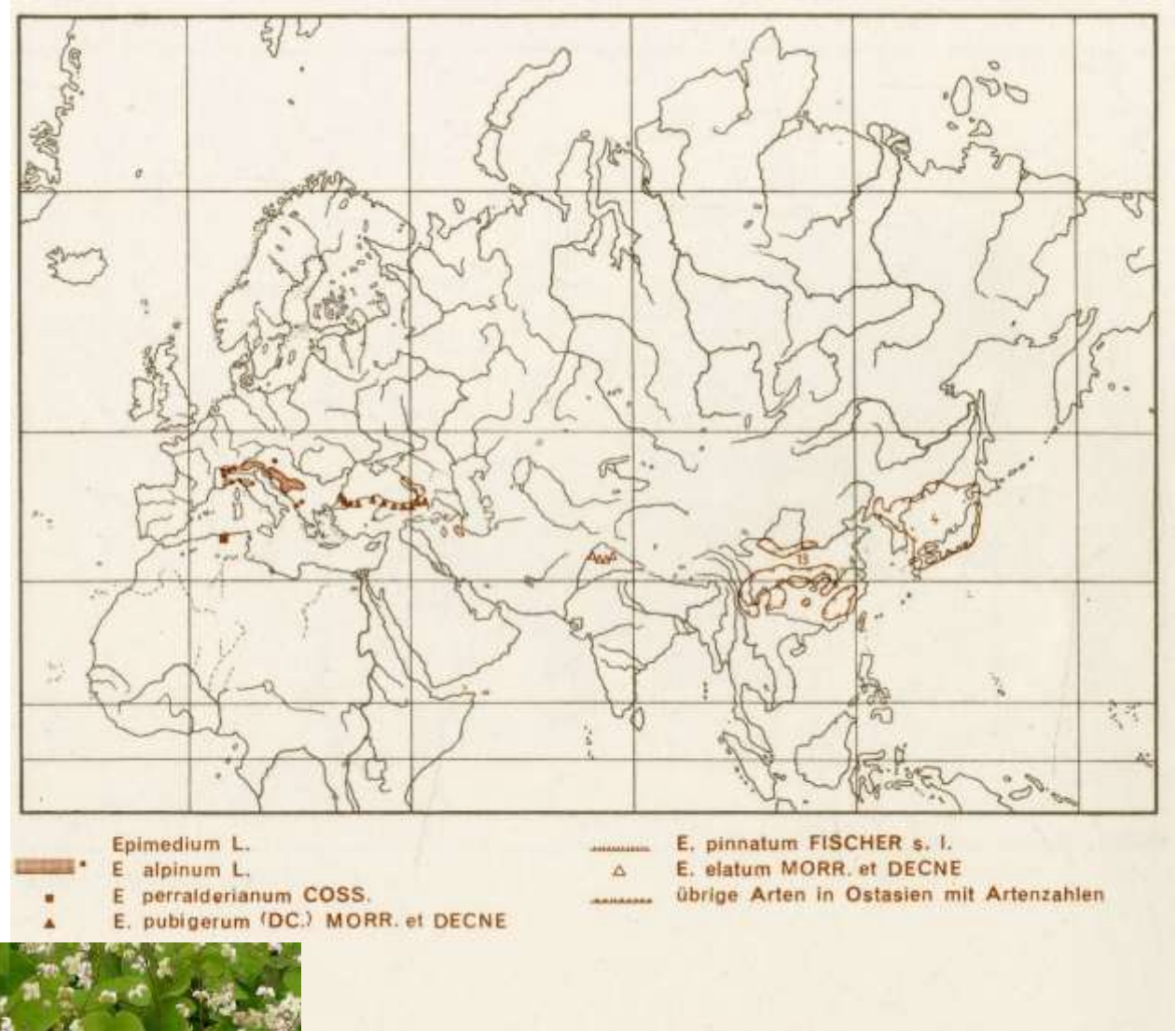
Viburnum orientale – kalina východní

Quercus pontica – dub pontický

Epimedium pubigerum – škornice chlupatá

Trachystemon orientalis

Cyclamen coum - brambořík

Další byliny

Orobanche laxissima

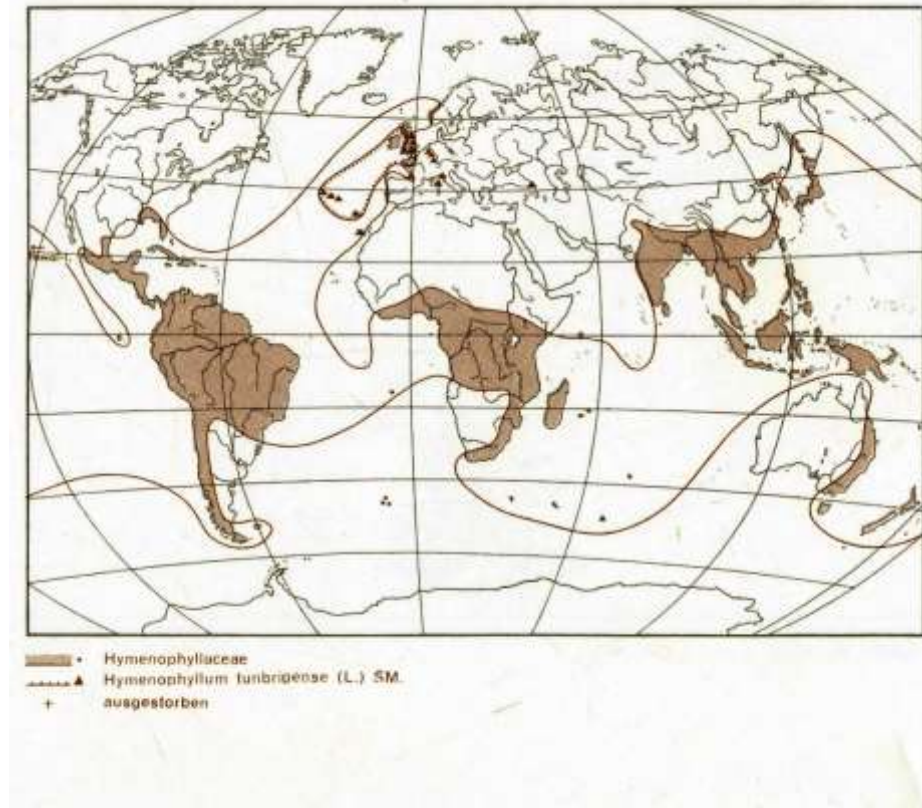
Aristolochia pontica

Brunnera macrophylla

Hymenophyllum tundbrigense – blánatec kentský

Polystichum woronowii – kaprad' woronowova

Adiantum capillus-veneris – netík vlas Venušin

Notholaea maranthae – podmrška hadcová

Spiranthes amoena – švihlík

Sibiřský druh -> v Gruzii objeven v 80. letech v Batumské botanické zahradě -> 2001 i na zdejších přímořských vrchovištích

Hypophäe rhamnoides – rakytník řešetlákový

Eryngium maritimum – máčka přímořská

Pancratium maritimum – lír přímořský

Cakile euxina – pomořanka euxinská

Pinus pithyusa – borovice

Skupina mediteránních borovic kolem *Pinus brutia*

- *P. stankiewiczii* – Krym a Novorosijsk
- *P. pithyusa* – severní Kolchida
- *P. eldarica* – Z Ázerbájdžán
- *P. brutia* s. str. – V Mediterán

Zcela izolovaně další mediteránní dřeviny – *Arbutus adrachne*

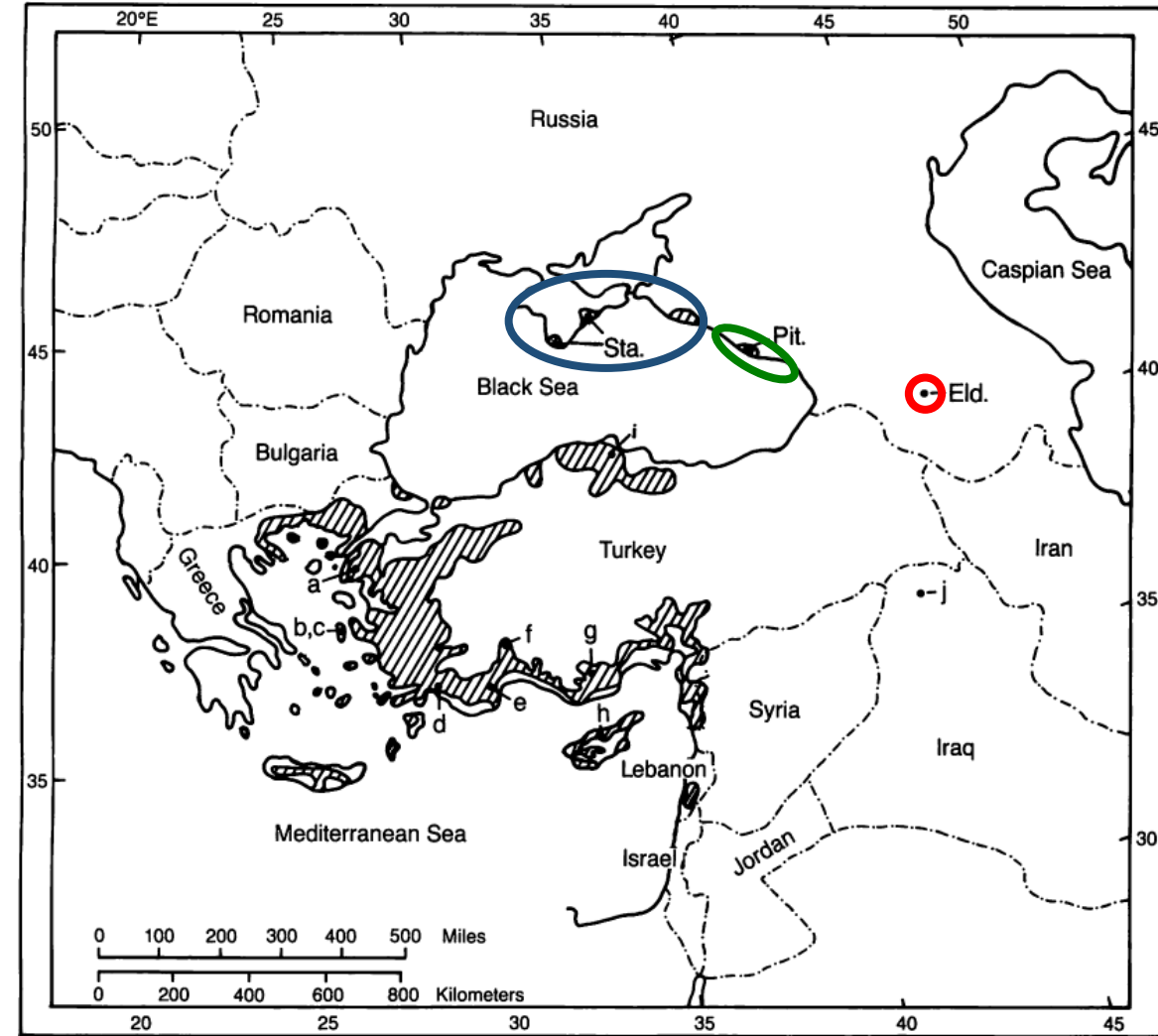

FIG. 1. Natural distribution of taxa in the *Pinus brutia* group (Critchfield and Little 1966) with the locations of 10 population samples (a-j) of subsp. *brutia* and locations of subsp. *stankiewiczii* (Sta.), *pithyusa* (Pit.), and *eldarica* (Eld.). A population sample of Quetta pine (Que.) was from an area 2400 km southeast of subsp. *eldarica*.

Něco málo k fauně

Bažant obecný
Původně Čína–Turecko

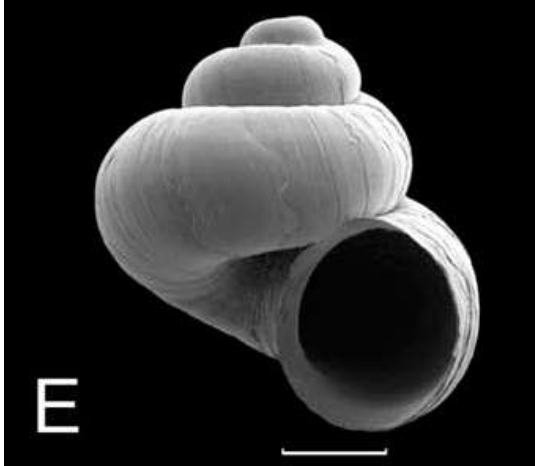

Zmije *Vipera kaznakovii*
Endemit Kolchidy

Něco málo k fauně

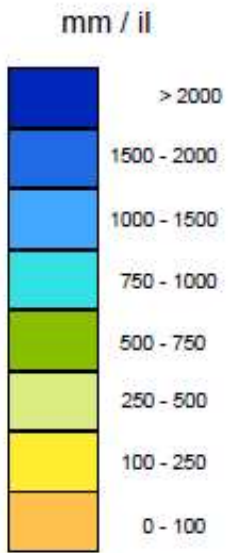
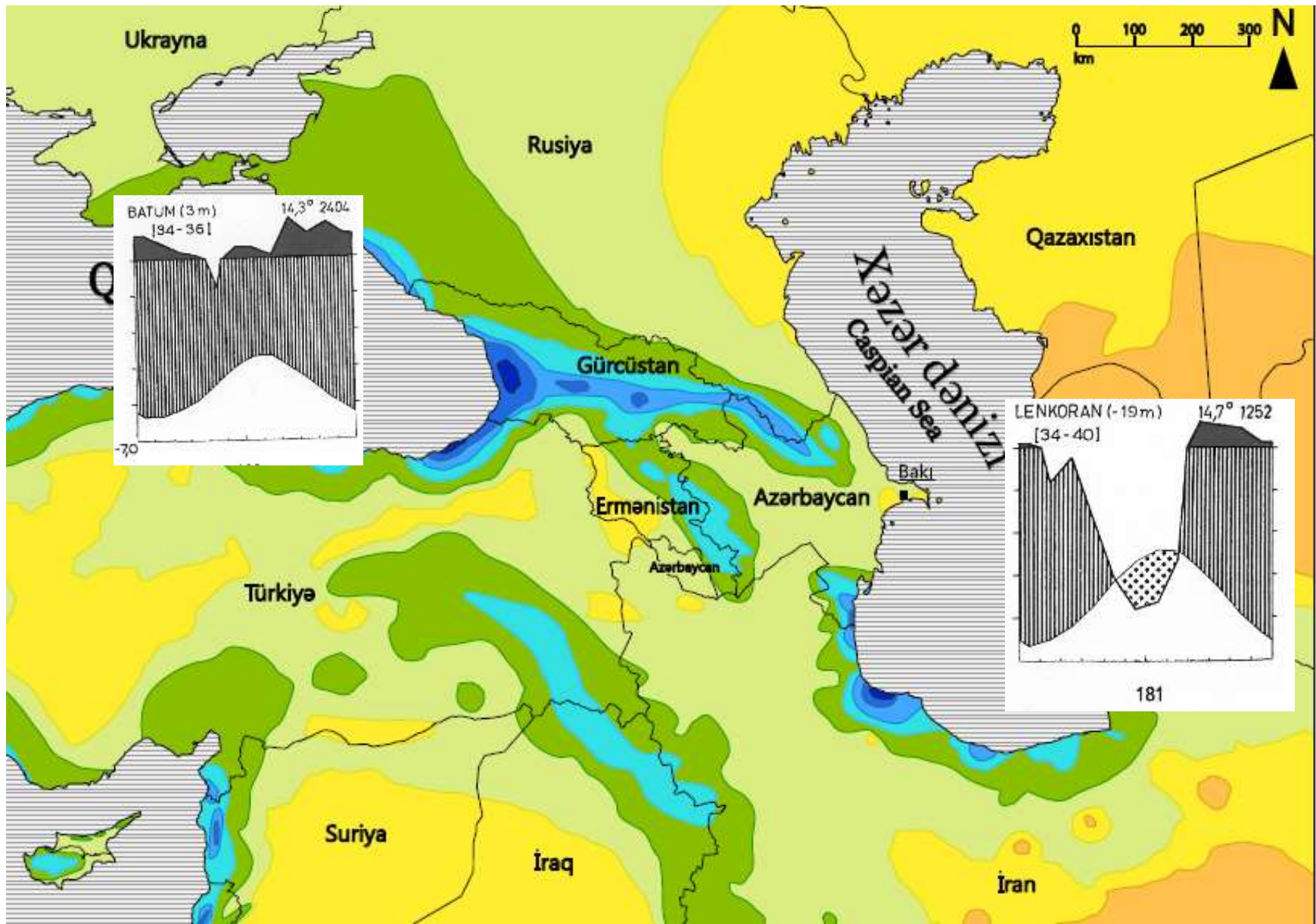
Kreveta *Troglcharis kutaissiana* – marinní relikv podzemních vod Západogruzínského krasu

Motsametia buruzkii – endemit podzemních vod Západogruzínského krasu

Štír *Euscorpiu mingrellicus* – Balkán + pobřeží Černého moře

Vztah Hyrkánie a Kolchidy

- Oproti Kolchidě jen málo stálezelených keřů a lián
  - *Danae racemosa*, *Ilex hyrcanica*, *Ruscus hyrcanus*, *Hedera pastuchovii*, *Buxus sempervirens*
- Naopak více reliktních stromů
  - *Albizzia julibrissin*, *Alnus subcordata*, *Gleditsia caspica*, *Parotia persica*, *Quercus castaneifolia* a další
- U mnoha lesních druhů východní areálová hranice

Albizzia julibrissin

Díky za pozornost!

